

Környezeti nevelés 7.

KÖRNYEZETI NEVELÉS AZ ERDEI ISKOLÁKBAN

Az erdei iskola fogalma

• a tanulók számára egy hely, ahol a tanteremben „beléjük sulykolt” ismeretanyag egységes egészévé áll össze

- a tanulóknak lehetőségük van megérteni, megtapasztalni, felfedezni a természetet
- tudatosulhat a gyerekekben, hogy rajtuk is múlik az őket körülvevő világ állapota
- lehetőségük van megismerni önmagukat, hogy mire képesek egyénileg és közösségekben
- megismerhetik a közösség fogalmát, egyéni kapcsolataikat és az összefüggéseket

• furcsa kifejezés – szó szerinti értelmezése nem azonos a szakkifejezéssel

- erdei iskola nem kizárólag erdőben valósítható meg (más természetközeli, de akár települési környezetben is)

Az erdei iskola fogalma

• az erdei iskolákban a tananyaghoz illeszkedő tanítás és a tantárgyak tantervében megfogalmazott képességek fejlesztése folyik

• átlépi a hagyományos tanórai tanulás formáit és kereteit

- az elnevezés egyszerre jelöl
 - tanulás-szervezési módot
 - annak megszervezését, megvalósítását biztosító szolgáltatást
 - a tanulócsoporthoz befogadó, a terepi helyszínt nyújtó objektumot egyaránt

Dékány Sándor: Erdői Művelődési Hely Regionális Környezet- és Természettudományi Oktatóközpont

© Sándor Anita

Az erdei iskola fogalma – a fogalom fejlődése

• Magyar Pedagógiai Lexikon – 1933, 1976:

- szabadlevegős iskola, célja kettős
 - megóvni a gyenge szervezetű aszténiás, többnyire tuberkulotikusan fertőzött vagy komolyan veszélyeztetett tanulókat a megbetegedéstől – a természeti tényezők, a rendszeres testápolás, a jó táplálék, és a környezetből való kiemelés által
 - biztosítani az odaítelt gyermekeknek a tanulmányokban való haladást
- az erdei iskolák tanulói a nap nagy részét kerti munkával, játékkal, sporttal foglalkozva a szabadban töltik

Az erdei iskola fogalma – a fogalom fejlődése

• Környezetvédelmi Lexikon – 2002:

- sajátos, a környezet adottságaira építő nevelés- és tanulás-szervezési egység
- a szorgalmi időszakban valósul meg
- egybefüggően többnapos program
- a szervező oktatási intézmény székhelyétől különböző helyszínen zajlik
- a tanulás a tanulók aktív, cselekvő, kölcsönösségen alapuló együttműködésére és kommunikációjára épül
- a tanítás tartalmilag és tantervileg egyaránt szorosan és szervesen kapcsolódik a választott helyszín természeti, ember által létesített és szociokulturális környezetéhez
- kiemelkedő nevelési feladata a környezettel harmonikus, egészséges életviteli képességek fejlesztése, és a közösségi tevékenységekhez kötődő szocializáció

Az erdei iskola fogalma – a fogalom fejlődése

• a jelen erdei iskolája - Dr. Hortobágyi Katalin

- elsősorban pedagógiai vállalkozás – az ismeretszerzés sajátos színtere és módszere
- sajátos oktatási eszköz – olyan új ismeretforrásokat és ismeretszerzési technikákat kapcsol be a tanítás és a tanulás folyamatába, amelyekkel a klasszikus tantermi-szaktantermi oktatás nem rendelkezik
- olyan kezdeményezés, amelynek a tartalmát és munkaformáit az adott természeti és kulturális környezet határozza meg

A Szentlőrinci erdei iskola, 2009. május 4-6. Nyírács, Bükki Nemzeti Park

Az Erdei Iskolai Egyesület

- az 1980-as évek végén, 1990-es évek elején megnőtt azoknak az iskoláknak a száma, melyek az erdei iskola adta lehetőséget kihasználják

- egyre inkább nőtt az igény a koordinációra – 1990 - Erdei Iskola Egyesület

- tagjai általános és középiskolai tanárok, óvodapedagógusok
- célja az intézmények szervezeti egységesítése
- lehetőséget biztosít az intézmények közötti kapcsolattartásra, információcserére, továbbképzések szervezésére
- évente országos találkozót szervez – helyszín megismerése, az egyesületben felmerülő aktuális kérdések megvitatása

Az erdei iskola jellemzői I.

- az erdei iskola célja összhangban áll a környezeti nevelés általános céljaival

- a világ egységes egészének megismertetése
- környezettel szembeni felelősség tudatosítása
- a környezet és az ember kapcsolatának megértetése
- a meglévő ismeretek elmélyítése
- új ismeretek átadása

- az erdei iskola előnyei

- kimozdítja a gyerekeket a tantermi keretek közül
- közvetlen, természetes megismerést tesz lehetővé
- lehetővé teszi az elméleti ismeretek gyakorlatban történő alkalmazását

Az erdei iskola jellemzői II.

- az erdei iskola oktatásban betöltött szerepe

- programja illeszkedik a helyi tantervhez
- a programok kidolgozásában és lebonyolításában az erdei iskola szakmai vezetője és a pedagógus egyaránt részt vesz
- a tantárgyak komplexitásának helyszíne

- az erdei iskola sajátos módszere – a projekt

- az erdei iskola egy tantárgy körébe nehezen sorolható ismeretanyagot nyújt – a természetben való tanulás más technikákat és módszereket igényel
- az erdei iskola sajátos tanulásszervezési formája a projekt – mindig egy életszerű problémából indul ki, amelyet a tanulók választanak ki a tanár által felkínált lehetőségekből
- a projekt célja a az adott téma megoldásán túl az összefüggések feltárása

A tanulásszervezés jellegzetességei I.

- az erdei iskolában a megismerési folyamat a természetben zajlik

- felbontja és kitágítja a hagyományos iskolai tanítási- tanulási folyamat kereteit
- valódi élményalapú tanuláshoz nyújt lehetőséget
- a gyerekek új, szokatlan környezetbe kerülnek, ahol közvetlen tapasztalatokat szerezhetnek a természetből, a mindennapi életből (csapatépítő tréning elve)
- az új ismereteket élményként fogadják be a gyerekek – többnyire játéknak, kellemes időtöltésnek érzik a munkát
- jó terep az iskolai elméleti ismeretek gyakorlatban való kipróbálására, alkalmazására (nyelvtanulási módszerek fejlesztésének elve)

A tanulásszervezés jellegzetességei II.

- az erdei iskolában az ismeretszerzés érzéki oldala kerül előtérbe

- ennek alapja a gyerekek érdeklődésének, kíváncsiságának felkeltése
- a tananyagot úgy kell megközelíteni, hogy mindenki megtalálja a maga számára érdekeset, s azt lehetősége legyen másokkal is megosztani – az élmények személyessé válása

- az erdei iskola módszerei a tantermi oktatással szemben

- a választás lehetősége – téma, csoporttársak
- frontális osztálymunka helyett kiscsoportos feladatvégzés – mérések, megfigyelések elvégzése, önálló ismeretszerzés
- a feldolgozás módszere a felfedező-kutató módszer
- csapatmunka, feladatmegoldás

Az erdei iskolák csoportosítása

- a magyar erdei iskolák helyszínük és tartalmuk szerint lehetnek

- helyszín által meghatározottak – a természeti környezet adta viszonyokhoz kialakított tananyagszervezéssel működnek

A Szent István Erdei Iskola erdei iskolája, 2009. május 4-6. Nyárádhegy, Bükk Nemzeti Park

- különböző munkaformák által meghatározott erdei iskolák – szakkörök, táborok
- olyan erdei iskolák, amelyek nem rendelkeznek sem állandó helyszínnel, sem kidolgozott programmal
- keret-programok és helyszínek közül válogathatnak
- szakemberek vezette programok - költségesebb

Az előadás anyagához felhasznált irodalom

- Borbás K. 2006: Erdei iskola, avagy környezeti nevelés a Svetits Katolikus Általános Iskolában. Szakdolgozat. Debreceni Egyetem Mezőgazdaságtudományi Kar, Debrecen
- Sallai R. B. (szerk.) 2003: Zöldszemmel – Ötlettár környezeti neveléshez. Nimfea Természetvédelmi Egyesület, Túrkeve
- Somlai A. 2006: Az erdei iskola szerepe a környezeti nevelésben. Szakdolgozat. Debreceni Egyetem Mezőgazdaságtudományi Kar, Debrecen